
KAKSKEELSETE
ÕPPEMATERJALIDE KASUTAMINE
RÄNDETAUSTAGA ÕPILASTE
VANEMATE KAASAMISE
EDENDAMISEKS:
KOONDARUANNE

Erasmus+ KA2 projekt: avatud allikaga mitmekeelsed õppematerjalid Euroopa
rändetaustaga õpilaste jaoks – AVIOR, 26. august, 2019

Dr. Ellen-Rose Kambel, Rutu Foundation

Kaasrahastas
Euroopa Liidu programm
„Erasmus+”

Sisukord

Sissejuhatus	3
Aruande lühikirjeldus.....	3
Rändetaustaga õpilaste vanemate kaasatus	3
Juhtumiuuringute eesmärk.....	5
Metoodika.....	6
1.1 Tegevusuuring.....	6
1.2 Osalenud koolid, õpetajad, vanemad ja õpilased.....	6
1.3 Uuringu väljakutsed ja piirangud	9
Tulemused	10
2.1 Materjalide valik	10
2.2 Vanemate kaasatuse edenemine	12
2.4 Muud mõjud	13
Kokkuvõte	14
Viited.....	16
Lisa: küsimuste nimekiri	19

Märkus: projekti rahastamist toetas Euroopa Komisjon. See väljaanne (teabeedastus) on ainuisikuliselt autori vastutusel ning Komisjon ei vastuta väljaandes sisalduva informatsiooni kasutamise eest.

Sissejuhatus

2018. aasta oktoobri ja 2019. aasta märtsi vahemikus osalesid kümnes Euroopa vallas ja linnas paiknevad 48 lasteaeda ja algkooli eksperimendis, mille raames tutvustati vanematele ja õpetajatele erinevaid kakskeelseid materjale. Mõnes koolis lugesid lapsevanemad tervele klassile ette lugusid oma emakeeles, samal ajal kordas õpetaja sama lugu koolis räägitavas keeles. Mõnes koolis vestlesid õpetajad lastevanematega selle osas, milliseid materjale sooviksid lapsevanemad kodus kasutada selleks, et lapsega keelt harjutada. Ühel nädalal võis selleks materjaliks olla sõnamäng, mille käigus tuli ühendada pilte sõnadega nii emakeeles kui ka koolikeeles, teisel nädalal harjutasid vanemad ja lapsed liitmist ja lahutamist oma emakeeles. Hiljem arutlesid lapsevanemad ja õpetajad tulemuste üle. Mõndadel lapsevanematel paluti parandada materjale, mille tõlge ei olnud veel valmis või mille puhul polnud materjal selles keeles, mida kodus räägiti. Mõned vanemad pakkusid end vabatahtlikult seda ülesannet täitma. Eksperimendi algatasid AVIORi projektipartnerid, kolmeaastane Erasmus+ poolt rahastatud projekt.

Aruande lühikirjeldus

See aruanne võtab kokku tulemused juhtumiuuringutest, mis viidi läbi kuues riigis osana AVIORi ühest eesmärgist: parandada rändetaustaga lapsevanemate kaasatust nende laste õppeprotsessi, lastes õpetajatel ja vanematel aktiivselt töötada värskelt tõlgitud kakskeelsete materjalidega ja luues õpetajatele ning vanematele koostöövõrgustiku. Koondaruanne põhineb aruannetel, mis on loodud projektipartnerite poolt: NEPC (Horvaatia), Praxis (Eesti), Farafina instituut (Saksamaa), Lääne-Makedoonia Ülikool (Kreeka), Terremondo (Itaalia) ja ühisaruanne Risbo ja Rutu Foundationi poolt (Holland).

Rändetaustaga õpilaste vanemate kaasatus

Mitmed uuringud on näidanud, et vanemate kaasatus laste haridusse mõjub lapse kognitiivsele arengule ja võimekusele positiivselt (Santos et al 2016; Van Driel, Darmody & Kerzil, 2016; Wilder 2014; Hill & Taylor 2004). Kaasatuse viis võib varieeruda märkimisväärselt. Näiteks võivad vanemad osaleda kooli väljasõitudel ja pidudel, osaleda kooli etendustel ja kohtuda õpetajatega lastevanemate koosolekutel. Teiste akadeemiliselt seotud tegevuste hulka kuuluvad lapse kodutööde jälgimine, lapse aktiivne abistamine

kodutööde tegemisel või nende abistamine lugemisel või teiste tegevuste juures, mida klassis tehakse.

Hiljutine uuring, mis keskendus rändetaustaga õpilaste integreerumisele Euroopa koolides, leidis, et peaaegu kõik Euroopa haridussüsteemid peavad oluliseks õpilaste vanemate või pere poolset koostööd rändetaustaga õpilaste edukaks integreerimiseks (Eurydyce 2019). Sama uuringu kohaselt aga andsid Euroopa koolijuhid teada, et lapsevanemad, kes räägivad koolis kõneldavast keelest erinevat keelt, on oma lapse haridusse vähem kaasatud.

Miks on rändetaustaga õpilaste vanemad oma lapse haridusse vähem kaasatud?

Üks probleem peitub asjaolus, et lapsevanema kaasatuse viisi ootus on tihtipeale tajutud ja esitletud universaalsena, kuid tegelikkuses põhineb see kultuurinormidel, eelkõige koolist ja keskkonnast tulenevatel normidel. Need ei pruugi alati kattuda erineva kultuuritaustaga lapsevanemate kaasatuse viisiga. Näiteks võib õpetajate jaoks olla lapsevanema kaasatuse märk see, kui lapsevanem käib regulaarselt koolis ja osaleb kooli tegevustes. Kui lapsevanem ei tee seda, võib õpetaja järeldada, et lapsevanem ei ole huvitatud oma lapse haridusest. Õpetaja ei pruugi aga teada, kuivõrd palju on lapsevanem kaasatud kodutöodesse perekeskkonnas. (Bower & Griffin 2018; Bezcioglu-Göktolga & Yagmur 2018).

Isegi kui vanemate kaasatuse tegevused kattuvad ootustega, ei pruugi õpetajad tajuda, et nende enda käitumine võib takistada rändetaustaga lapsevanemate kaasatust viisil, mis õpetajatele meeldiks. Sellele viitas uuring, mis võrdles Türgi lapsevanemate ja Hollandi õpetajate arusaamasid Hollandis (Bezcioglu-Göktolga & Yagmur 2018). Uuringu käigus avastati, et Hollandi õpetajad olid kriitilised Türgi lapsevanemate suhtes, kes nende sõnul ei küsi koolist abi ega osale erinevates ühistegevustes. Türgi lapsevanemate sõnul aga olevat nad tihti järginud õpetajate nõuandeid, näiteks palgates eraõpetajaid, et aidata lapsel parandada hollandi keele oskust. Õpetajad ei olnud sellega kursis. Türgi lapsevanemad ütlesid, et õpetajad ei sallinud vanemaid, kes ei rääkinud hollandi keelt hästi ning õpetajad ei lubanud neil omavahel rääkida türgi keeles, isegi mitte selleks, et tõlkida õpetaja öeldut. Seetõttu hoidusid mõned lapsevanemad koolist.

Kui vanemad ja õpetajad ei räägi sama keelt ja ei pärine samast kultuuriruumist, on suhtlus mõlema poole jaoks väljakutse. See väljakutse on veelgi suurem, kui koolis tõrjutakse emakeele kasutamist. Paljud Euroopa õpetajad ei ole kursis uuringutega, mis on näidanud emakeele kasutamise eeliseid mitmekeelse õppe juures, näiteks rakendades translangeerimist (Herzog-Punzenberger, Le Pichon-Vorstman & Siarova 2017). Nad usuvad, et emakeele kasutamine takistab õppimist ja ajab õpilasi segadusse. Tegelikult on aga tõestatud, et õpilase kogu keelelise repertuaari arendamine ei anna tulemuseks mitte üksnes parema võõrkeeleoskuse, vaid tagab õpilasele ka parema emotsionaalse heaolu (Collier & Thomas 2017). Hoolimata õpetajate headest kavatsustest võivad vanemad näha kooli keelepoliitikat kui nende keele- ja kultuuripärandi kõrvaleheitmist, mistõttu katkeb pooltevaheline suhtlus.

Võimaldades õpetajatel ja rändetaustaga vanematel teha koostööd ja kasutada kakskeelseid õppematerjale, oodati seda, et õpetajad avastaksid koduõpetajate tehtud töö viljad ning tulemuseks oleks parem pooltevaheline suhtlus ja vähemusrahvusest/rändetaustaga laste hariduse edenemine.

Juhtumiuuringute eesmärk

Juhtumiuuringute keskne küsimus oli: kuidas saavad AVIORi kakskeelsed materjalid edendada rändetaustaga/vähemusrahvusest laste vanemate kaasatust oma lapse õppeprotsessi, eriti seoses kirjaoskuse ja arvutusoskusega?

Juhtumiuuringute eesmärgid olid järgnevad:

- Eraviisilise koostöövõrgustiku loomine vanematele ja õpetajatele kuues riigis kirjaoskuse ja arvutusoskuse osas.
- Rändetaustaga lapsevanemate kaasatuse suurendamine kooli õppeprotsessidesse, nende teadlikkuse suurendamine lapse hariduse osas ning nende enda rolli suurendamine lapse kirja- ja arvutusoskuse edendamise osas.

- Poliitikakujundajate, koolijuhtide ja õpetajate arusaamade täiendamine võimaluste ja barjääride osas, mis puudutavad vanemate kaasatust rändetaustaga õpilaste õppeprotsessidesse.
- Kakskeelsete ja emakeelsete materjalide klassis kasutamise seonduvate barjääride ja võimaluste sügavam tutvustamine ning avatum suhtumine eeskirjade osas, mis püüavad vähendada päriselanike ja rändetaustaga laste soorituse erinevust, kasutades emakeeletuge ja mitmekeelset haridust.

Metoodika

1.1 Tegevusuuring

Esialgu kavatseti juhtumiuuringutes kasutada „tegevusuuringu“ meetodit: õpilastel, vanematel ja (võimalusel) koolijuhtidel oleks palutud koguda infot, mis on seotud keskse uuringküsimusega: *kuidas saavad AVIORi kakskeelsed materjalid edendada rändetaustaga/vähemusrahvusest laste vanemate kaasatust oma lapse õppeprotsessi, eriti seoses kirjaoskuse ja arvutusoskusega?*

Juhtumiuuringud said alguse 2018. aasta oktoobris ja lõppesid 2019. aasta märtsis (4-5 kuud).¹Praktikas osutus aga *tegevusuuringu* meetod liialt keeruliseks. Oluliseks probleemiks oli nii õpetajate kui vanemate poolt viidatud ajapuudus. Takistuse ületamiseks anti materjalid õpetajatele, et nad saaksid materjale esitleda lapsevanematele ise. Mõne aja pärast võtsid projekti koordinaatorid õpetajatega uuesti ühendust ja küsisid tagasisidet. Tagasisidet saadi vahel fookusgrupi intervjuu raames või telefoni, e-posti või Skype'i teel peetud intervjuu kaudu. Kõikidele partneritele anti juhiseks küsimustik (vaata Lisa). Kreekas pidasid projekti koordinaatorid ka klassiruumis vaatluseid.

1.2 Osalenud koolid, õpetajad, vanemad ja õpilased

Uuringus osales kokku 42 õpetajat 12 algkoolist ja lasteaiast. Õpetajad tegid koostööd 67 lapsevanema ja 211 lapsega vanuses 4 kuni 8 eluaastat.

---

¹ Saksamaal toimus ühes koolis juhtumiuuring 2018. aasta novembrist kuni 2019. aasta jaanuarini, teine kool katsetas materjale 2019. aasta mai ja juuni vahemikus.

Tabel 1: Osalenud koolid, õpetajad, vanemad ja õpilased

Riik	# koole	# õpetajaid	# vanemaid	# õpilasi	Vanusegrupid
Horvaatia	2	4	20	20	5-7 ja 6-8 eluaastat
Eesti	2	8	9	9	4-8 ja 7-9 eluaastat
Saksamaa	2	8	16	48	5-7 eluaastat
Kreeka	2	2	4	4	4-6 eluaastat
Itaalia	2	12	10	122	5-7; 8-9; 10-11 eluaastat
Holland	2	9	10	10	4-6
Kokku (vs kavatsetud)	12 (12)	43 (48)	69 (48)	213 (240)	

Õpilaste rahvustaust ja kõneldavad keeled

Projekti partnerid valisid koolid, kus on rahvuslikult ja keeleliselt väga mitmekesine õpilasgrupp. Tavaliselt oli tegemist koolidega, millega partnerid olid juba loonud suhte varasemalt. Enamus koole asusid madala sissetulekuga rajoonides ja lapsevanemad kuulusid „traditsioonilisse“ immigrandigruppi või olid hiljuti saabunud. Horvaatias kuulus mõlema kooli puhul suurem osa kooli õpilasgrupist mustlaste vähemusgruppi ning kõneles bayashi keelt.

Tabel 2: Õpilaste ja õpetajate rahvustaust, kõneldavad keeled ja õppematerjali jaoks valitud keeled

Riigid	Õpilase rahvustaust	Kõneldavad keeled	Õpetaja rahvustaust	Materjali jaoks valitud keeled

Horvaatia	Roma või mustlane	Bayashi keel, horvaatia keel	Horvaat, romi abiõppena	Bayashi keel
Eesti	Venelane	Vene keel, eesti keel & muud keeled	Eestlane	Vene keel
Saksamaa	Süürlane, afgaan, venelane, türklane, itaallane, portugallane, kreeklane, nigeerlane, iraanlane, iraaklane	Araabia keel, vene keel, albaania keel, türgi keel, kreeka keel, poola keel, itaalia keel, portugali keel, hispaania keel (peamiselt araabia ja vene keel)	Sakslane, emakeeleõpetajad türklased ja araablased	Araabia keel, vene keel, albaania keel, türgi keel, kreeka keel, poola keel, itaalia keel, portugali keel*, hispaania keel* (peamiselt araabia ja vene keel)
Kreeka	Albaanlane, iraanlane, mustlane (türgi keelt kõnelev)	Albaania keel, pärsia keel, türgi keel	Kreeklane	Albaania keel, pärsia keel*, türgi keel

Itaalia	Nigeerlane, marokolane, hiinlane, egiptlane, rumeenlane, albaanlane, peruulane	Itaalia keel, inglise keel, araabia keel, hiina keel, rumeenia keel, hispaania keel	Itaallane	Itaalia keel, inglise keel, arabia keel, hiina keel, rumeenia keel*, hispaania keel*.
Holland	Türklane, marokolane, poolakas	Türgi keel, araabia keel, berberi keel, poola keel	Hollandlane	Türgi keel, arabia keel, poola keel

* Märkus: tärniga (*) märgitud keeled ei olnud saadaval AVIORi materjalidena, kuid need lisati õpetajate ja vanemate poolt.

1.3 Uuringu väljakutsed ja piirangud

Juhtumiuuringute rakendamisel sattusid projekti partnerid mitmete väljakutsete otsa:

- ▶ **Praktilised väljakutsed:** need olid enamasti seotud projekti eksperimentaalse olemusega. Mõned materjalid ei olnud juhtumiuuringute toimumise ajaks täiesti valmis (nt küljendus polnud veel valmis) ning materjalide kohandamisel erinevatesse keeltesse tekkis tehnilisi probleeme. Teisalt osutus see mõnel juhul aga teretulnud võimaluseks, kuidas lapsevanemaid rohkem projekti kaasata.
- ▶ **Õpetajate ja lapsevanemate ajapuudus:** see oli projekti partnerite sõnul oluline väljakutse. Aega oli liiga vähe nii selleks, et projekti tutvustada kui ka selleks, et uuringu käigus või pärast seda koguda tagasisidet.
- ▶ **Suhtlus vanematega:** see oli väljakutse eelkõige lapsevanemate puhul, kes pärinesid madalast sotsiaalmajanduslikust rajoonist. Oluliseks osutusid akadeemilised assistendid, kes tundsid lapse keelt (Horvaatias) või lapsevanema koordinaatorid (Hollandis).

Uuringu piirangud

Projekti koordinaatorid ei olnud enamasti kohal siis, kui materjale kasutati klassis või kodus ning seetõttu sõltusid nad täielikult osalejate antud tagasisidest. Küsimustikku ei rakendatud järjepidevalt kogu koolis. Projekti partnerid valisid eelnevalt paindlikuma lähenemisviisi ning kogusid informatsiooni osalejatelt millal iganes nad selleks võimaluse leidsid: e-kirja teel, telefonitsi või kooli koridoris jalutades. Siiski saime me hea ülevaate sellest, kuidas materjale kasutati ning kas see kasutusviis aitas kaasa meie püstitatud eesmärkide täitumisele.

Tulemused

Nagu sissejuhatuses mainitud, oli juhtumiuuringute eesmärk uurida, kas kakskeelsed AVIORi materjalid suurendaksid rändetaustaga lapsevanemate kaasatust oma lapse õppeprotsessidesse.

2.1 Materjalide valik

Koolid said valida kümne erineva lugemismaterjali ja matemaatikamaterjali vahel: kakskeelsed lood, sõnamängud ja matemaatilised mängud, tunniplaanid õpetajatele üheskoos soovitustega, mille abil luua mitmekeelseid klassitegevusi ja temaatiliste sõnaplakatite seeria, mida sai riputada klassi seinale (vaata tabelit 3).

Tabel 3: Valitud AVIORi materjalide ülevaade

	Keeleoskus:	Kirjeldus	Valis:
1	Keelemängud (bingo, sõnade lõpetamine, värvide lugemine, sõnade otsimine, sõnapusled)	Kakskeelsed mängud erinevate tegevuste jaoks, et arendada sõnavara mõlemas keeles.	Kõik riigid

2	Sõnaplakatid (14 erineva teemaga plakatit, nt kehaosad, nädalapäevad, puu- ja köögiviljad)	Kakskeelsed sõnaplakatid	Kreeka, Holland
3	Šokolaadikook Hawaii saartel	Illustreeritud lugu, mida kõva häälega ette lugeda. Sama lugu on saadaval mitmetes erinevates keeltes.	Eesti, Saksamaa, Itaalia, Holland
4	Teistsugune lind	Lugu teemal „kaasamine ja tõrjumine“ erinevate keeletegevustega.	Kreeka, Itaalia, Holland
5	Mitmekeelse sõnastiku loomine (tunnikava)	Tunnikava õpetajatele: erinevate keelte võrdlemine tunnis ja grammatika toetamine.	Saksamaa, Kreeka, Itaalia
6	Tarkvararakendused lugude loomiseks ja muudeks tunnitegevusteks (tunnikava)	Power Pointi esitlus selle kohta, kuidas kasutada kolme erinevat (tasuta) programmi lugude loomiseks ning erinevate keelte võrdlemiseks tunnis.	Mitte keegi
7	Kuula ja tee: keha (tunnikava)	Erinevate keelte õppimine füüsilise tegevuse kaudu (TPR-meetod).	Eesti, Kreeka
	Arvutamine		

8	Arvutuslehed	Kakskeelsed arvutusmängud võrrandite (suurem/väiksem) ja tehete harjutamiseks (liitmine, lahutamine, korrutamine jne)	Horvaatia, Eesti, Kreeka, Holland
9	Muidugi, arvutamine! Osa I	Kakskeelse arvutamise harjutused algajatele	Kreeka, Holland
10	Muidugi, arvutamine! Osa II	Kakskeelse arvutamise ülesanded vanematele/edasijõudnutele	Mitte keegi

2.2 Vanemate kaasatuse edenemine

Kõikide projekti partnerite sõnul aitasid materjalid edendada vanemate osalust ja kaasatust oma lapse haridusse ja kooli toimingutesse. AVIORi materjalidega töötanud **Horvaatia** lasteaiaõpetajate sõnul paranes suhtlus lapsevanematega. Selle põhjuseks oli asjaolu, et materjalid näitasid lapsevanematele, kuidas õpetajad hindasid lapse emakeelt ning seega nende kultuuri ning samas oli õpetajatel lihtsam mõista vanemaid. **Itaalia** õpetajad leidsid, et eksperiment oli väga kasulik selleks, et kaasata lapsevanemaid, keda oli muidu raske kaasata, rõhutades lapsevanemate aktiivset rolli nende lapse hariduses. Lähenemine osutus „heaks lähtepunktiks, mille alusel ehitada stabiilne lapsevanema-õpetaja vaheline suhe ja suhtlus tulevikuks“. **Hollandi** õpetaja kirjutas: „Lapsevanemad on rohkem kaasatud oma lapse haridusse. Ma näen neid rohkem koolis ja vanemad küsivad minult veel koolimaterjale (lisaks AVIORi materjalidele). Ma näen, kuidas koostöö lapsevanematega mõjub lapse arengule positiivselt“.

„Raskesti ligipääsetavad“ lapsevanemad

Mitmed projekti partnerid mainisid, et materjalid olid kasulikud ka selleks, et luua hea suhtlus lapsevanematega, keda nad kutsusid „raskesti ligipääsetavateks“ vanemateks.

Saksamaal oli näiteks araabia keelt kõnelev ema, kes polnud varem mitte kunagi osalenud

kooli tegevustes, kuid tuli nüüd kooli ja luges klassile ette šokolaadikoogi loo araabia keeles. Õpetaja silmis oli see suur edusamm. **Hollandis** otsustas üks koolidest teadlikult töötada koos „raskesti ligipääsetavate“ lapsevanematega. Materjalidega töötamise tulemusena märkas kool, et lapsevanemad tulid kooli tihemini ja nagu varasemalt mainitud, paranes märkimisväärselt ka nende suhtlus õpetajatega. **Horvaatia** mustlasgrupi lapsevanemate puhul olid tulemused eriti paljulubavad Horvaatias oleva mustlasgrupi keerulise ja üsna kriitilise olukorra tõttu. Üks õpetajate eksiarvamusi on arusaam, et mustlasvanematele ei lähe korda lapse saavutused koolis, ehkki mustlasvanemad kahtlevad lihtsalt omaenda võimetes, eriti, kui nad pole ise haridust omandanud. Projekti raames tundsid lapsevanemad ka seda, et nad suutsid oma lapsi kodus õpingutel toetada.

Hollandi koolijuhi poolt välja toodud järeldus rõhutab väga olulist mõtet: „*Õppekava ühendab lapsevanemaid kooliga. Vanematel on vaja põhjust koostöö tegemiseks ja oma mugavustsoonist välja astumiseks. See projekt annab selle põhjuse. See loob ühenduse, et kolmnurk lapsevanemate, õpetajate ja laste vahel töötaks sujuvalt.*“

2.4 Muud mõjud

Lisaks kooli ja kodu vahelise suhte tõhustamisele oli AVIORi kakskeelsete materjalide eksperimendil ka muid ettenägematuid mõjusid.

Parem suhe lapsevanema ja lapse vahel

Kreeka lapsevanemad nautisid väga asjaolu, et nende lapsed said neile „õpetada“ kreeka sõnu ja lauseid ning edendada nende keeleoskust. **Horvaatias** nägid enamus lapsevanemaid bayashi keelt esmakordselt kirjalikul kujul. Lapsevanemad märkisid: „*See oli lõbus! Me õppisime ka ise mõningaid sõnu õigesti hääldama. Me õpime midagi tegema üheskoos oma lastega. Ja me mängime samal ajal, kui me õpime.*“

Mitmekeelsuse mõistmine ja suurem teadlikkus

Horvaatias ei räägi enamus õpetajaid bayashi keelt ning ei luba koolis lastel rääkida bayashi keeles. Õpetajatel ja lastevanematel oli mitmeid eriarvamusi teise keele õppimise osas. Näiteks arvati, et on parim, kui lapsed räägivad horvaatia keelt ainult koolis, bayashi keel

takistab lastel horvaatia keele õppimist, lapsevanemad peaksid kodus rääkima lastega horvaatia keeles ja lapsed, kes horvaatia keelt ei räägi, ei saa koolis saavutada häid tulemusi. Paljud lapsevanemad õpetavad oma lapsi koolis bayashi keelt mitte rääkima. Pärast töötuba, kus lapsevanematele ja lastele tutvustati AVIORi materjale, ütlesid õpetajad, et nad tunnustavad nüüd „emakeele säilitamise olulisust nii arengu kui ka õppimise eesmärgil üleüldiselt“.

Saksamaal märkasid õpetajad, et paljud lapsed ei tunne end väga enesekindlalt, kui nad kasutavad oma emakeelt teiste läheduses. Nad ei olnud õppinud lugema oma emakeeles või olid liiga häbelikud, kuna nad polnud kindlad, kas teise keele rääkimine on halb või mitte. Materjalid aitasid osadel lastel mõista, et teise keele rääkimine on tegelikult eelis.

Rohkem kontakti teiste vanematega

Eksperiment parandas kontakti ka erinevate keeleliste ja kultuuriliste taustadega vanemate vahel. Nii juhtus **Hollandis**, kus lapsevanemad andsid teada, et tavaliselt puutusid nad kokku ainult sama keelt kõnelevate lapsevanematega, kuid nüüd töötavad koos ka teiste lapsevanematega.

Lapsevanemate enesekindluse suurenemine

AVIORi projekt parandas ka väga kriitilise sotsiaalse paigutusega lapsevanemate enesekindlust. **Horvaatias** olid mustlasvanemad enda üle uhked. Enamike lapsevanemate jaoks oli see esimene kord, kui nad nägid bayashi keelt kirjalikul kujul. AVIORi materjalide tutvustamine õpetajate poolt näitas vanematele, et neid ja nende lapsi austatakse koolis. **Hollandis** andis AVIORi projekt ühele emale nii palju julgust, et ta otsustas võtta hollandi keele tunde esimest korda pärast seda, kui ta kolmekümne aasta eest Hollandisse saabus.

Kokkuvõte

See projekt oli katsetus kasutada kakskeelseid materjale viisina, mille abil parandada vanemate ja õpetajate vahelist suhtlust, et toetada mitmekeelseid rändetaustaga õpilasi. Tulemused viitavad lähenemisviisi edule: kuuest riigist pärit projektipartnerid andsid teada, et pärast materjalide kasutamist kolm kuni viis kuud klassis ja kodus paranes vanemate ja õpetajate vaheline suhtlus. Projekti järel paranes ka vanemate ja laste vaheline kaasatus,

õpetajate ja õpilaste vaheline suhe ja isegi erinevatest keelegruppidest pärit vanemate vaheline suhe. Projekt viitas ka sellele, et koolidel oli võimalik jõuda „raskesti ligipääsetavate“ vanemateni, kes olid pärit madalamast sotsiaalmajanduslikust rajoonist ning valdasid koolis kõneldavat keelt piiratud määral. Neid nähti esmakordselt koolis ja aktiivselt osalemas erinevates tegevustes, mis jällegi parandas nende enesekindlust.

Saadud õppetunnid ja soovitused:

- ▶ Õppekava parandas kooli, vanemate ja õpilaste vahelist side
- ▶ Koolitegevused, mis tunnustavad vanemate kultuuripärandit nagu kakskeelsed tegevused, parandavad vastastikust mõistmist ja seega parandavad vanemate ja õpetajate vahelist suhtlust.
- ▶ Vanemate kaasatus ei tähenda üksnes aktiivsust või koolis „nägemist“, kodused tegevused, mis ei vaja lapsevanema kooli minemist, võivad olla võrdselt väärtuslikud ning parandavad lapsevanema ja lapse vahelist suhet.
- ▶ Õpetajate ja lapsevanemate vahelise koostöö väärtus peaks olema protsessi kaasatud, mitte olema lõpptulemus. Näiteks, paludes lapsevanematelt abi tõlkimise või täiendamisega, tunnevad nad end kui eksperdid, mis jällegi parandab nende enesehinnangut ja tugevdab suhet õpetajaga.
- ▶ Tegevused või materjalid ei pea olema kallid ega luksuslikud, väga palju on võimalik saavutada lihtsate mängude ja lugudega.
- ▶ Väga oluline on tagada õpetajatele mitmekeelse hariduse pakkumise koolitusi ja rõhutada emakeele rolli õppeprotsessis.
- ▶ Ülekoormatud õpetajate toetamine on oluline, seda näiteks õppeassistentide või koordinaatorite näol, kellel on õpilastega sama keele- või kultuuritaust. Tunnustada ja toetada tuleks ka eraorganisatsioonide ja rändeorganisatsioonide rolli.
- ▶ Kakskeelsed õppematerjalid peaksid olema tasuta saadaval kõikides EL-i liikmesriikides nii õpetajatele kui ka vanematele ning võimalikult paljudes keeltes. Ka see võib aidata lapse õppeprotsessi, kui laps rändab koos vanematega erinevates haridussüsteemides.

Viited

Bezcioglu-Göktolga, I. & Kutlay Yagmur (2018). The impact of Dutch teachers on family language policy of Turkish immigrant parents. *Language, Culture and Curriculum*.

<https://doi.org/10.1080/07908318.2018.150439>

Bower, H. & D. Griffin (2018). Can the Epstein Model of Parental Involvement Work in a High Minority, High-Poverty Elementary School? A Case Study. *Professional School Counseling*. <https://doi.org/10.1177/2156759X1101500201>

Collier, V.P., & Thomas, W.P. (2017). [Validating the power of bilingual schooling](#): Thirty-two years of large-scale, longitudinal research. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 1-15.

European Commission (2015). *Language Teaching and Learning in Multilingual Classrooms*. Luxembourg. doi: 10.2766/766802

Eurydice (2019). European Commission/EACEA/Eurydice. *Integrating Students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe: National Policies and Measures*. Eurydice Report.

- Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- García, O. & L. Wei, (2014). *Translanguaging: language, bilingualism and education*. New York: Palgrave Macmillan.
- Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon-Vorstman, E. & Siarova, H., (2017). *Multilingual Education in the Light of Diversity: Lessons Learned*, [NESET II report](#), Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. doi: 10.2766/71255.
- Hill, N. and Lorraine C. Taylor (2004), [Parental School Involvement and Children's Academic Achievement: Pragmatics and Issues](#). *Current Directions in Psychological Science*. Vol. 13, No. 4, pp. 161-164.
- Le Pichon, E. & E.R. Kambel (2017). *Multilingual strategies, language insecurity and calculation with non-native speakers: examples from Suriname. Multilingual strategies, language insecurity and math with multilingual children: examples from Suriname*] In: OrhanAgirdag& Ellen-Rose Kambel (eds.), *Nederlands Plus. Multilingualism and education. Multilingualism and Education*] Amsterdam: Boom Publishers, 2017.
- OECD (2018). [The resilience of students with an immigrant background: factors that shape wellbeing](#). on the perception of family support and control, school satisfaction, and learning environment.
- Santos, M.A. et al., 2016. *Academic performance of native and immigrant students: A study focused on the perception of family support and control, school satisfaction, and learning environment. Frontiers in Psychology, 7 (1560)*.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & Brus, M. (2007). *Parents, schools and diversity. Parental involvement and participation in schools with many and few underprivileged students*. Nijmegen: ITS. Radboud University Nijmegen.
- Smit, F., Sluiter, R. & Driessen, G. (2006). *Literature study on parental involvement in an international perspective*. Nijmegen: ITS. Radboud University Nijmegen.
- Sneddon, R. (2008). *Magda and Albana: Learning to Read with Dual Language Books. Language and Education, 22(2)*, pp. 137-154.
- Van Driel, B., Darmody, M. and Kerzil, J., 2016. *Education policies and practices to foster tolerance, respect for diversity and civic responsibility in children and young people in the EU*. NESET II report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Vogels, R. (2002). *Parents in school. Involvement of parents in their child's school*. The Hague: Social Cultural Planning Office.

Wilder, S. (2014) Effects of parental involvement on academic achievement: a metasynthesis,
Educational Review, 66:3, 377-397, DOI: [10.1080/00131911.2013.780009](https://doi.org/10.1080/00131911.2013.780009)

Lisa: küsimuste nimekiri

Küsimused vanematele ja õpetajatele:

1. Kas te olete kasutanud (ühte) AVIORi materjali viimase kahe nädala jooksul?
2. Millist materjali te kasutate? (kui kasutasite rohkem mitmekeelseid materjali, andke vastus iga materjali kohta)

Küsimused VANEMATELE:

Materjal A ..... (kirjutage materjali liik)

1. Millal te materjali kasutasite? Miks just see materjal?
2. Palun kirjeldage olusid: kellega koos ja kus (koolis/kodus?)
3. Kuidas teile materjal meeldis?
4. Kuidas meeldis materjal teie lapsele?
5. Kas materjali oli raske kasutada? Miks?
6. Mis teile materjali juures meeldis...
7. Kas materjal aitas teil jõuda oma eesmärgini/vastas teie küsimusele? Kuidas?
8. Palun kirjeldage muid asjakohaseid kogemusi! Oleme väga uudishimulikud.

Küsimused ÕPETAJATELE:

1. Milline on olnud teie ja vanemate vaheline suhe?
2. Millal te materjale kasutasite? Miks just neid?
3. Palun kirjeldage olusid: kellega koos ja kus (koolis/kodus?)
4. Kuidas on materjal aidanud teil vanematega suhelda? Ja õpilastega?

5. Milline on teie kogemus materjaliga: on teil positiivset või negatiivset tagasisidet?
6. Kuidas meeldis materjal vanematele?
7. Kuidas meeldis materjal lastele?
8. Kas suhtlete vanemate ja õpilastega nüüd rohkem?
9. Kas materjal aitas teil jõuda oma eesmärgini/vastas teie küsimusele? Kuidas?
10. Palun kirjeldage muid asjakohaseid kogemusi! Oleme väga uudishimulikud.